

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 35/2025-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Hornonitrianske bane Prievidza, a.s. v skratke HBP, a.s.**, Matice slovenskej 10, Prievidza, IČO 36 005 622, zastúpenej advokátom JUDr. Davidom Vöröšom, Landererova 8, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 4C/33/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. 4C/33/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prievidza **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 4C/33/2020.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Prievidza **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľke **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **713,96 eur**, ktorú **j e** Okresný súd Prievidza **p o v i n n ý** zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. decembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeného v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadost'učinenie v sume 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že napadnuté konanie o náhradu škody je poznačené zbytočnými prietahmi. K postupu súdu v konaní sťažovateľka uviedla, že porušuje jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote, keďže vec nie je právoplatne skončená ani po 4 rokoch a je stále v štádiu konania na súde prvej inštancie bez jej meritórneho prejednanie či nariadenia jediného pojednávania. Tento stav bol podľa názoru sťažovateľky spôsobený neefektívnym postupom súdu (opakované vyjadrenia bez nariadenia pojednávania od druhej polovice roka 2021, nečinnosť po zrušení uznesenia v období roka a pol), ako aj nesprávnym procesným postupom (nezákonné prerušenie konania spôsobilo ročný prietah). Sťažovateľka považuje vec po právnej a skutkovej stránke za bežnú, primeranej zložitosti. Sťažovateľkino správanie k predĺženiu konania neprispelo. Sťažovateľka navrhuje aj priznanie finančného zadost'učinenia v sume 6 000 eur s poukazom na predmet konania, ktorým je náhrada škody a stav pretrvávajúcej vysokej právnej neistoty.

3. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 35/2025-10 z 29. januára 2025 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Na výzvu ústavného súdu predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr 208/25 zo 14. februára 2025 uviedla, že okresný súd koná priebežne. Predmetom konania je žaloba o náhradu škody vo výške 26 559,33 eur s príslušenstvom. V danom prípade nejde o konanie, ktoré by si vyžadovalo výnimočnú či osobitnú rýchlosť konať. Okresný súd považuje konanie za skutkovo a právne zložité vzhľadom na potrebu dokazovania sporných otázok. Predsedníčka ďalej uviedla, že dĺžka konania nemôže byť kladená za vinu konajúcim sudkyňiam (ani stranám sporu), ktoré sa pri svojom rozhodovaní snažili vychádzať z právoplatných rozhodnutí správnych orgánov a aktívne sa dopytovali na ich stav. V konaní boli podávané rozsiahle vyjadrenia a sporové strany požadovali predĺženie lehôt na vyjadrenie. Predsedníčka poukázala aj na prekážky postupu spojené s pandemickými obmedzeniami. Ústavnú sťažnosť považuje predsedníčka okresného súdu za neopodstatnenú a požadované finančné zadost'učinenie za neprimerané.

5. Z obsahu predloženého spisu vyplýva tento priebeh konania:

- Sťažovateľka podala 30. novembra 2020 na okresnom súde žalobu o náhradu škody.
- Okresný súd od 3. decembra 2020 do 25. mája 2021 vykonal úkony prípravy veci na pojednávanie (poplatok, vyjadrenie, replika, duplika).
- Sťažovateľka sa k veci vyjadrila podaním z 28. októbra 2021. Žalovaní doručili okresnému súdu vyjadrenie vo veci 25. marca 2022.
- Okresný súd doručil žiadosť o súčinnosť Obvodnému banskému úradu v Prievidzi (informácie k priestupkovému konaniu) 27. decembra 2021. Odpoveď bola doručená 20. januára 2022.
- Okresný súd zaslal vyjadrenie žalovaných 25. marca 2022 sťažovateľke na vyjadrenie, ktoré bolo predložené okresnému súdu 20. apríla 2022.

- Okresný súd oznámil sporovým stranám 11. augusta 2022 dôvod prerušenia konania. Sporové strany sa vyjadrili k zamýšľanému prerušeniu konania podaniami z 22. augusta 2022 a 12. septembra 2022. Okresný súd uznesením č. k. 4C/33/2020-403 z 3. februára 2023 prerušil konanie do právoplatného skončenia správneho konania vedeného Obvodným banským úradom v Prievidzi vo veci priestupkov na úseku banskej činnosti týkajúcich sa žalovaných. Proti tomuto uzneseniu podala odvolanie sťažovateľka 20. marca 2023 a žalovaní 31. marca 2023.

- Okresný súd od 4. apríla 2023 do 9. mája 2023 vykonal procesné úkony súvisiace s predložením veci na odvolacie konanie.

- Spis bol predložený Krajskému súdu v Trenčíne na rozhodnutie o odvolaní 19. júna 2023. Krajský súd uznesením č. k. 27Co/60/2023-444 z 31. júla 2023 zrušil odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu s odôvodnením, že prerušenie konania nebolo opodstatnené, pretože rozhodnutie správneho orgánu o priestupku nie je výlučným dôvodom na posúdenie vzniku právneho dôvodu škody a jej výšky. Z plnej jurisdikcie vyplýva, že okresný súd bude posudzovať širšiu škálu predbežných otázok a vylúčené je len posudzovanie naplnenia skutkovej podstaty priestupku. Spis bol vrátený okresnému súdu 18. augusta 2023. Uznesenie bolo doručené sporovým stranám 28. augusta 2023 a 6. septembra 2023.

- Okresný súd výzvou zo 6. novembra 2024 zisťoval stav priestupkového konania. Odpoveď bola doručená 14. novembra 2024, obvodný banský úrad zastavil priestupkové konanie, pretože došlo k zániku deliktuálnej zodpovednosti.

- Žalovaní podali vyjadrenie vo veci 23. decembra 2024. Okresný súd zaslal sťažovateľke 10. februára 2025 vyjadrenie žalovaných vo veci na zaujatie stanoviska.

6. Ústavný súd postupom podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania.

II.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

9. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

11. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o nároku na náhradu škody patrí k štandardnej agende všeobecných súdov s ustálenou judikatúrou. Prejednávaná vec nevykazuje vyššiu mieru skutkovej či právnej náročnosti. Z hľadiska významu predmetu sporu pre sťažovateľku ide o majetkový spor, ktorý nepatrí k obzvlášť prioritizovaným konaniam.

12. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd v napadnutom konaní nezistil také okolnosti na strane sťažovateľky, ktoré by významne prispeli k predĺženiu konania.

13. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecného súdu v namietanom konaní, pričom vzal na zreteľ, že zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou.

14. Z priebehu napadnutého konania vyplýva, že konanie začalo 30. novembra 2020 a v príprave veci na pojednávanie (do mája 2021) postupoval okresný súd plynulo a efektívne. Následne namiesto uskutočnenia pojednávania dochádzalo k vyjadreniam sporových strán vo veci a ich preposielaniu navzájom, pričom osobnou účasťou na pojednávaní by bolo možné tento proces urýchliť. Od 11. augusta 2022 bol postup okresného súdu zameraný na prerušenie konania, ktoré podľa právneho názoru odvolacieho súdu nebolo potrebné. Toto obdobie preto ústavný súd hodnotí ako zbytočné priet'ahy v konaní. Po vrátení veci z odvolacieho konania (od 18. augusta 2023 do februára 2025) okresný súd doručil uznesenie sporovým stranám, zisťoval stav priestupkového konania a opäť preposlal vyjadrenia strán, ale nenariadil termín pojednávania. Konanie teda trvá viac ako 4 roky, čo samo osebe prekračuje štandardnú dĺžku konania na jednom stupni súdov, navyše vo veci nebolo uskutočnené ani jediné pojednávanie.

15. Ústavný súd preto s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania a zistenú neefektívnosť postupu okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

16. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

17. Keďže v napadnutom konaní ešte nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté, ústavný súd vyslovil príkaz konať bez zbytočných prietahov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy (bod 2 výroku nálezu).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

19. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä neprimeranú dĺžku konania na súde prvej inštancie a jeho neefektívny postup, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku nálezu), a preto návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia v prevyšujúcej sume nevyhovelo (bod 5 výroku nálezu).

IV.

Trovy konania

20. Úspešná sťažovateľka si uplatnila právo na náhradu trov konania.

21. Ústavný súd priznal sťažovateľke fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2024 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje spolu celkom 713,96 eur (bod 4 výroku nálezu).

22. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

23. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2025

Ľuboš Szigeti
predseda senátu